

Ключевые слова: насилие и ненасилие, ценности ненасилия, общество, глобализация, политический диалог, философия ненасилия.

Lisak I. The values of nonviolence in the global world.

In the article considered the actual problem of preservation and development of nonviolence values in conditions of a globalization world. Revealed, that addressing global issues of the day, it is necessary to turn to political dialogue based on the ideas and principles of non-violence for the process implementation of conflict transformation in consensus. The policy aims to find ways and means to address emerging conflicts in the community, reconciliation and combining heterogeneous and conflicting interests of all members of society based on civil dialogue, which should be carried out in a extremely wide social space. It is shown, that nonviolence frees man from authoritarian, from centralized state, awakening a sense of responsibility. Find out, that creating a just and equal world, in which is rejected applying any violent means to achieve good purpose, requires the existence of non-violence as the bearer of political morality. The concept of non-violence is directly related to the political efficacy as effective indicator of its sense. However, nonviolence combined with decentralized power that allows citizens to govern society. In other words, non-violence fits into a self-governing society.

Key words: violence and nonviolence, nonviolence values, society, globalization, political dialogue, non-violence philosophy.

Король А.

ІДЕОЛОГІЯ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВИКЛИКУ ДЕМОКРАТІЇ

Розгортання інформаційної революції посилює інформаційні хвилі, що накочуються на всі процеси життєдіяльності людини, викликають в них відповідні зміни. Не є винятком і такий процес, як демократизація міжнародних суспільних відносин. Інформатизація посилює їх демократизацію. У цей позитивний процес «вплітаються» певні негативи, пов'язані з діяльністю різноманітних злочинних угруповань міжнародного ґатунку. Суспільство має забезпечити відкритість міжнародних відносин, посилити демократизацію цих процесів і, водночас, поставити протектори зловживань, заснованих на інформаційних технологіях.

Ключові слова: людина, культура, ідеологія, політика, міжнародні зносини, політичне виховання.

Інформаційна революція накладає відбиток на всі сфери суспільного виробництва. Не є винятком й така сфера, як міжнародні

зв'язки та комунікації. Саме тому до процесів технологій і засобів інформатизації, розвитку інформаційно-комунікаційної сфери нині привертано особливу увагу не тільки з боку державних інститутів України, а й відповідних служб іноземних держав, міжнародних кримінальних угруповань різного масштабу, які намагаються взяти під контроль світові та національні трафіки проходження інформації між світовими науково-технічними та економічними центрами незалежно від відстані, долаючи безліч комунікаційних бар'єрів. Інформаційна сфера дедалі більше перетворюється на арену міжнародного суперництва (конкуренції), протиправних дій, соціальних та етнічних конфліктів, створює загрози національним інтересам за реалізації законних інтересів особистості, суспільства і держави [1].

Нові тенденції глобалізації світового господарства, обумовлені впровадженням інформаційних технологій, різке збільшення капіталовкладень (інвестицій) в інформаційний сектор, гостра міжнародна конкуренція транснаціональних корпорацій на світових ринках інформаційних продуктів і послуг, політичні взаємовпливи визначають об'єктивний зв'язок процесів глобалізації комунікації зі станом економічного розвитку суб'єктів міжнародних відносин, доводять необхідність формування міжнародних підходів до збалансованого переходу світової економіки на рівень високих технологій [2, 9]. Таким чином, пріоритетним завданням постіндустріального суспільства є принципово новий спосіб організації технологічної сфери, детермінований створенням високоінтелектуальних технологій, тобто нового соціального зразка, що є наслідком «другої індустріальної революції», що, як правило, ґрунтується на суперкомп'ютерних, оптоволоконних, нано- і мікроелектронних технологіях. До інформаційних сфер належать засоби масової інформації, телекомунікації та зв'язку, глобальні комп'ютерні мережі, індустрія різних інформаційних послуг [3, 4].

Суттєві зміни відбуваються у сфері міжнародних політичних зносин. Їх епіцентром є розповсюдження демократії як форми політичного режиму та світової моделі міжнародних взаємодій.

Як відомо, найважливішою умовою існування демократії є публічність політики, тобто гласність і відкритість будь-якої політичної дії. Громадяни мають право знати про дії та наміри політичних сил, органів державної влади. Вони повинні впливати на процес створення і реалізації законів, якості державного апарату, рівень освіченості і громадянської самосвідомості політиків, які приймають політичні рішення [4, 91]. Зокрема, публічна політика в сучасних умовах – це форма політичного процесу, який реалізується в

публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними та іншими видами ресурсів, представлений цілісним комплексом вертикальних і горизонтальних взаємодій його учасників. Публічна політика стає специфічною формою комунікації суб'єктів політичного процесу, яка дає змогу активізувати участь громадян у формуванні, виробленні та реалізації політичного курсу. Варто зазначити разом із С. Телешуном, що публічна політика – це особливий вид комунікації, який не є сферою боротьби за завоювання влади [5].

З цього погляду, будь-яка держава є відкритою системою, яка задіяна в кругообігу інформації. І якщо не буде відбуватися природного обміну в інформаційному просторі, то система руйнується. Завдання політики на інформаційному рівні – керування процесом обміну. Останній не є хаотичним і підпорядковується цілком визначеним законам, один з яких можна сформулювати наступним чином: інформація не викидається в інформаційний простір довільним способом, а посилається передусім туди, де вона необхідна і її здатні прийняти [6].

Однією з необхідних характеристик влади на сучасному етапі розвитку суспільства і держави є прозорість (від англ. «прозоро очевидно»). Значення поняття «прозорість» визначає поінформованість громадян з приводу прийняття політичних рішень, інформаційну відкритість соціальних, економічних та політичних процесів. Компонентами прозорості є: нормативний – законодавче закріплення прозорості та відкритості владних інституцій; інституціональний – наявність організаційних структур – форм, механізмів, процедур як влади, так і громадянського суспільства (двох рівнів: внутрішній – між самими органами влади і зовнішній – між владою і громадянами) та особистісний – прозорість і відкритість діяльності посадових осіб, що передбачає відповідний рівень політичної культури, етики і професіоналізму [7, 125]. Розвиток прозорості та відкритості є закономірним проявом поширення процесів демократизації у світі. Більшість документів прийнято за останні 20 років, а також відповіддю на вимоги міжнародних організацій, засобів масової інформації та міжнародних кредиторів.

Наразі відкритість – це вимушена необхідність для держави, яка працює в інформаційному просторі на рівні з іншими джерелами інформації. Якщо не наповнювати цей простір об'єктивною інформацією, його наповнять інші. Цифрова дипломатія якраз і покликана оперативно надавати адекватну інформацію, спростовувати некоректні відомості, підтверджувати відомості з офіційних джерел. Міжнародний досвід свідчить, що вже накопичено значний арсенал

методів і прийомів цифрової дипломатії, які можуть бути використані для вирішення зовнішньополітичних завдань.

Інформатизація суспільства докорінно змінила як сам процес та методи державного управління, так і менеджмент у сфері бізнесу й комерції. Якщо раніше в традиційному тріумвіраті методів – переконання, заохочення та примус – головними, зазвичай, вважали примус та заохочення, то в сучасних правових умовах розвитку суспільства на тлі підвищення суспільної активності індивідів на перше місце виходить метод переконання [8, 52]. Саме тому підвищення довіри стає одним із аспектів як внутрішньополітичної легітимності управління, так і міжнародної системи.

Неоліберальна ідеологія, що обґрунтовує демократизацію усього глобального політичного процесу, обстоює формальну рівність держав, які є його суб'єктами, пріоритетність прав людини тощо. На користь окресленої позиції свідчить горизонтальна глобалізація демократичного процесу, його розгортання за принципами «від держави до держави», «експорту демократичних цінностей» [9, 292]. На думку більшості ідеологів глобальної неоліберальної демократизації, саме в повсюдному встановленні демократичних процедур, дотриманні прав людини і принципів свободи особи полягає не лише ідеал, але можливий спосіб розвитку людства, а само поняття «глобалізації» приблизно дорівнює «демократизації». Після закінчення «холодної» війни в історично роз'єднаній літературі з теорії міжнародних відносин і теорії демократії все очаровується ідеєю демократії без кордонів, у формі транснаціональної (або глобальної) демократії [10, 38]. Цей «транснаціональний поворот», як його можна описати, ясно висловлює глибоко значимий зсув у мисленні про сучасний демократичний проект, який заслуговує серйозного критичного дослідження [11, 175]. Крім невірної оціненого тріумфу Ф. Фукуями, безвідносно причин «третьої хвилі», демократія стала майже універсальним політичним стандартом. Вочевидь, для багатьох нових демократичних держав прагнення і політична риторика далеко перевершують реалізацію ефективної демократії.

Незважаючи на подібні недоліки, і старі, і нові демократичні держави стали дедалі більш і більш чутливими до слабого демократичного мандату існуючих структур глобального та регіонального управління, які безпосередньо посягають на інтереси їхніх громадян. Оскільки демократичні держави становили більшість у глобальних установах тиску, то необхідно було зробити, щоб в таких інститутах збільшилися прозорість і відповідальність [12, 184].

Захисники радикального демократичного плюралізму стверджують, що ефективні умови реалізації транснаціональної демократії вимагають створення альтернативних форм глобального управління, відсутність яких є порушенням існуючих принципів світового порядку. Враховуючи переважання (у рамках теорії міжнародних відносин) ліберального інституціоналізму, питання транснаціональної демократії принципово зводиться до розгляду в термінах процедури: створення більш представницьких, прозорих і відповідальних міжнародних установ [13, 569].

Р. Кохан, наприклад, представляє демократію на міжнародному рівні як форму «добровільного плюралізму за умови максимальної прозорості» [14, 187]. Більш плюралістичний світовий порядок, згідно з цим уявленням, є також і більш демократичним світовим порядком. Основа цієї філософії полягає в прихильності до деяких з центральних принципів класичного плюралізму: акцент на політичних і громадянських правах, представництво через організоване вираження інтересів, розділення влади, обмеження публічної влади і панування згоди.

Д. Хелд пропонує формулювання космополітичної демократії, яка, покладаючись на існуючі принципи ліберального міжнародного порядку (наприклад, на принцип панування прав людини), включає в себе створення нового глобального конституційного регулювання, в якому твердо встановлені демократичні принципи. Захищаючи «подвійну демократизацію» політичного життя, прихильники космополітичної демократії прагнуть вивести демократію за межі держави, розширюючи поширення демократії на публічну сферу між і поза державами. У цьому відношенні транснаціональна демократія і територіальна демократія розглядаються як взаємно підсилюючі, а не конфліктуючі принципи політичного ладу. Космополітична демократія насправді вимагає «політичного порядку в демократичних об'єднаннях, містах і націях так само, як і в регіональних і глобальних мережах. Це має бути гарантовано вимогами космополітичного демократичного права, тобто закону, що встановлює «...повноваження та обмеження, права і обов'язки, які перевищують вимоги національної держави» [15, 217-219].

Прихильники концепції дорадчої або дискусивної демократії цікавляться дискурсивними джерелами існуючих систем глобального управління і роллю транснаціонального громадянського суспільства «у встановленні дорадчого демократичного контролю над умовами політичного дискурсу і діями управління в міжнародній системі. Як коментує Дж. Майал, відбувалося «зміцнення не тільки безпосередньо

демократії, а й демократичних цінностей як стандарту законності в межах міжнародної спільноти» [16, 192].

Проблеми історичного розвитку і перспектив демократії можуть розглядатись у різному теоретичному контексті, найчастіше з урахуванням цивілізаційної та стадіальної парадигм світового розвитку. Тобто з рефлексією на те, що демократія є продуктом певної (західної) цивілізації або необхідним етапом історико-політичної еволюції будь-якого суспільства. Водночас, увага дослідників спрямована на тенденцію до глобального поширення демократичних інститутів і труднощі їх укорінення в незахідних суспільствах [17, 155].

Перспективу глобальної демократизації значно ускладнює і сформована структура міжнародних відносин, асиметричності процесів демократизації в різних регіонах світу. Якщо західні суспільства розв'язують проблему подолання дисфункцій представницької демократії, приведення демократичних інститутів у відповідність з реаліями постіндустріальної епохи, то товариствам Півдня і Сходу належить процес вироблення і засвоєння адекватної для їх умов і традицій демократичної практики, стабільного демократичного порядку. З теоретичних позицій, можливі варіативні «сценарії майбутнього демократії»: принципово нові фази демократичного процесу в одних регіонах і його стагнація в інших; переплетіння і взаємне збагачення різних його потоків [18, 166].

Демократія як основа управління має більшу стримуючу силу тільки в тих країнах, де існує спільність інтересів і фундаментальних цінностей, які поділяються переважною більшістю громадян. Саме це робить можливим життя демократичного, парламентського правління. Занепад демократії настає тоді, коли розпадається єдність цінностей та інтересів, коли не існує більше загальної згоди щодо основних принципів і завдань, коли прихильники тих чи інших партій більше не прагнуть працювати разом з державою, але самі хочуть стати державою [19, 40]. Незважаючи на всі труднощі, з якими зіштовхуватися демократії на своєму тернистому шляху, актуально залишиться думка, висловлена Р. Далем: «...демократична ідея не втратить своєї привабливості для людей у недемократичних країнах, і в міру того, як у цих країнах будуть формуватися сучасні, динамічні і більш плюралістичні суспільства, їх авторитарним урядам стане дедалі важче протидіяти устремлінням до розширення демократії» [20, 534].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Соснін О.* Про обумовленість радикальних змін у розумінні владою і суспільством права громадян на інформацію [Електронний ресурс] // Зовнішні справи. – 2014. – № 9 – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertnadumka/view/article/pro-obumovlenist-radikalnih-zmin-u-rozuminni-vladoju/#sthash.upmeD2Zg.dpuf>
2. *Макаренко Є. А.* Інформаційне суспільство: політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО: [монографія]. – К. : Наша культура і наука, 2001. – 385 с.
3. *Бутузов В. М.* Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку : [наук.-практ. коментар] / В.М. Бутузов, С. Л. Остапець, В. П. Шеломенцев ; [Департамент державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України]. — К. : Міністерство внутрішніх справ України, 2005. — 87 с.
4. *Шпортко О.* Поле публічної політики // Політ. менеджмент. – 2010. – № 5 (44). – С. 90-96.
5. *Телишун С. О.* Суспільні виклики та ефективна публічна влада: українські реалії [Електронний ресурс] // Трибуна. – 2010. – № 7–8. – Режим доступу : <http://www.vidkrytochi.org.ua/2010/11/blog-post.html>
6. *Олійник О. В.* Політико-правові аспекти формування інформаційного суспільства суверенної і незалежної держави / О.В. Олійник, О.В. Соснін, Л. Є. Шиманський [Електронний ресурс]. // Держава і право. – 2001. – № 13. –Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/Sosnin2.html>
7. *Берегой Т.* Європейські стандарти регіональної політики та проблеми їх впровадження в Україні // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ДРІДУ. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 2 (28). – С. 123–130.
8. *Кормич Б. А.* Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України : [монографія]. – Одеса : Юридична література, 2003. – 472 с.
9. *Гальчинський А.* Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти : [наук. вид.]. — К. : Либідь, 2006. — 312 с.
10. *Clark I.* Globalization and International Relations Theory. – Oxford: Oxford University Press, 1999. – 198 p.
11. *Макгрю Э.* Транснациональная демократия: теории и перспективы / [пер. с англ. В.В. Оглезнева] // Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология. – 2008. – № 2 (3). – С. 174-196.

12. Макгрю Э. Транснациональная демократия: теории и перспективы / [пер. с англ. В.В. Оглезнева] // Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология. – 2008. – № 2 (3). – С. 174-196.
13. Falk R. Liberalism at the Global Level: The Last of the Independent Commissions? // Millenium. 1995. – 24(3). – P. 563–578.
14. Макгрю Э. Транснациональная демократия: теории и перспективы / [пер. с англ. В.В. Оглезнева] // Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология. – 2008. – № 2 (3). – С. 174-196.
15. Хелд Д. Глобальные трансформации. Политика, экономика, культура / [пер. с англ. В.В. Сапов]. – М.: Праксис, 2004. — 576 с.
16. Макгрю Э. Транснациональная демократия: теории и перспективы / [пер. с англ. В.В. Оглезнева] // Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология. – 2008. – № 2 (3). – С. 174-196.
17. Погорська І. І. Демократизація в сучасному світі: тенденції поширення і перспективи розвитку / І. І. Погорська, Д.М. Лакішик // Проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. – К.: КиМУ, 2013. – Вип. 7. – С. 154-173.
18. Погорська І. І. Демократизація в сучасному світі: тенденції поширення і перспективи розвитку / І.І. Погорська, Д.М. Лакішик // Проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. – К.: КиМУ, 2013. – Вип. 7. – С. 154-173.
19. Хэллоуэлл Дж. Х. Моральные основы демократии / [пер. с англ.]. – М. : ППП (Проза, Поэзия, Публицистика), 1993. – 144 с.
20. Даль Р. Демократия и ее критики / [пер. с англ.]. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2003. – 576 с.

Король А. Идеология противодействия информационному вызову демократии.

Развертывание информационной революции усиливает информационные волны, которые накатываются на все процессы жизнедеятельности человека, вызывают в них соответствующие изменения. Не является исключением и такой процесс, как демократизация международных общественных отношений. Информатизация усиливает их демократизацию. В этот позитивный процесс «вплетаются» определенные негативы, связанные с деятельностью различных преступных группировок международного образца. Общество должно обеспечить открытость международных отношений, усилить демократизацию этих процессов и, одновременно, поставить протекторы злоупотреблений, основанных на информационных технологиях.

Ключевые слова: человек, культура, идеология, политика, международные отношения, политическое воспитание.

Korol A. Ideology of Democracy Information Challenge Counteraction.

Deployment of information revolution reinforces information waves that income all the processes of human life, causing appropriate changes. And this process of democratization of international public relations is no exception. Informatization strengthens its democratization. This positive process is affected by some negatives associated with activity of various international criminal groups. Society must ensure openness of international relations, strengthen democratization of these processes and, simultaneously, put protectors against abuse based on information technologies.

Keywords: human being, culture, ideology, politics, international relations, political education.

Яручик А.

**ЛЮДИНА ЯК ТІЛЕСНО-ДУШЕВНА ЦІЛІСНІСТЬ
У ФІЛОСОФІІ МІШЕЛЯ МОНТЕНЯ**

Осмислення світоглядно-гуманістичних поглядів Монтеня дає підстави стверджувати, що філософ дотримується натуралістичного підходу в тлумаченні людини, яка постає суперечливою, невичерпною, пластичною, багатогранною тілесно-душевною цілісністю. Наявність людської тілесності є необхідною умовою буття людини, однак найважливішою запорукою гармонійного розвитку постає душа – осереддя людини, вмістилище її чеснот, здібностей і нахилів.

Ключові слова: людина, тіло, душа, дух, свідомість, цілісність людини, гармонія.

Людина – найзагадковіша істота, свідомо частинка природи, яка здавна була предметом зацікавлення для самої себе. Перші відповіді на вічні запитання знаходимо в міфологічних та релігійних вченнях стародавніх народів. Зародки усіх наступних напрямків філософсько-антропологічної думки сягають в античну філософію. Вже філософі-атомісти говорили про два тіла людини: одне – звичайне фізичне тіло, інше – душа. Піфагор наділяв людину трьома тілами: фізичне тіло, тонка колісниця душі. У релігійно-окультних уявленнях йдеться вже про чотири тіла людини. Власне погляди щодо складної сутності людини досить послідовно і обґрунтовано представлені в християнстві, східних вченнях й теософських системах.